

ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОЇ (УПРАВЛІНСЬКОЇ) ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657.1:658.1

Безверхий К. В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку і аудиту

Київського національного університету технологій
та дизайну

Анотація. У статті розглянуто формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства. Проаналізовано моделі формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності в залежності від організації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку на підприємстві. Удосконалено систему регламентації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства. Отриманий результат буде корисним для застосування в практичній діяльності суб'єктів господарювання, щодо розробки внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства.

Ключові слова: внутрішньогосподарська (управлінська) звітність, внутрішньогосподарський (управлінський) облік, регламентація, модель, принципи

Аннотация. В статье рассмотрено формирование внутрихозяйственной (управленческой) отчетности. Проанализированы модели формирования внутрихозяйственной (управленческой) отчетности в зависимости от организации внутрихозяйственного (управленческого) учета. Усовершенствована система регламентации внутрихозяйственного (управленческого) учета и внутрихозяйственной (управленческой) отчетности. Полученный результат будет полезным для применения в практической деятельности субъектов хозяйствования, относительно разработки внутрихозяйственной (управленческой) отчетности.

Ключевые слова: внутрихозяйственная (управленческая) отчетность, внутрихозяйственный (управленческий) учет, регламентация, модель, принципы

Annotation. The article deals with the formation of internal (management) statements. The analysis model of internal (management) reporting depending on the organization of internal (management) accounting in the enterprise. The system of regulation of internal (management) accounting and internal (management) reporting enterprise. The result will be beneficial for use in the practice of business entities to develop internal (management) statements.

Keywords: internal business (management) reporting, internal (management) accounting, regulation, model, principles.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасні умови розвитку і трансформації економічних відносин, пов'язані з процесом інтеграції у світову економіку, ускладненням і глобалізацією економічних, політичних і господарських зв'язків, зумовили процес вдосконалення обліково-аналітичної системи. Реалії сьогодення такі, що сучасні підприємства повинні задовольняти умовам гнучкості, швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища і бути здатними перебудовувати не тільки свою власну організаційну структуру, але й виробничу структуру. Все це вимагає від менеджменту підприємства швидкого реагування в області прийняття управлінських рішень. Теорії і практиці ведення внутрішньогосподарського (управлінського) обліку значна увага приділяється в спеціалізованій економічній літературі, проте питання, що пов'язані з внутрішньогосподарською (управлінською) звітністю, її змістом, порядком формування, є слабо розробленими.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та практичні аспекти формування управлінської інформації та її узагальнення в внутрішньогосподарській (управлінській) звітності розглянуті у працях М.Т. Білухи, О.С. Бородкіна, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, М.А. Вахрушиної, А.М. Герасимовича, В.М. Добровського, Л.В. Гнилицької, С.Ф. Голова, С.В. Івахненко, І.І. Каракоза, Г.Г. Кірейцева, М.В. Корягіна, М.В. Кужельного, Н.Т. Кулікової, П.О. Куцика, О.А. Лаговської, Н.О. Лоханової, М.О. Любимова, М.М. Матюхи, Л.В. Нападовської, П.П. Німчинова, Ю.І. Осадчого, В.Ф. Палія, А.Х. Позова, І.Б. Садовської, І.А. Слободняка, В.В. Сопко, М.С. Пушкаря, П.Я. Хомина, М.Г. Чумаченка та інших. Разом з тим, проблемні питання у частині формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства не недостатньо досліджені.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Вивчення праць вітчизняних і зарубіж-

них вчених з бухгалтерського обліку і внутрішньогосподарської (управлінської) звітності дозволило виявити проблему формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства.

Формулювання мети і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз теоретичних підходів до формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства та їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ми підтримуємо тези, що звітність підприємства, яка є продуктом внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, що формується для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством є внутрішньогосподарською (управлінською) звітністю.

Система регламентації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства наведена на рис. 1.

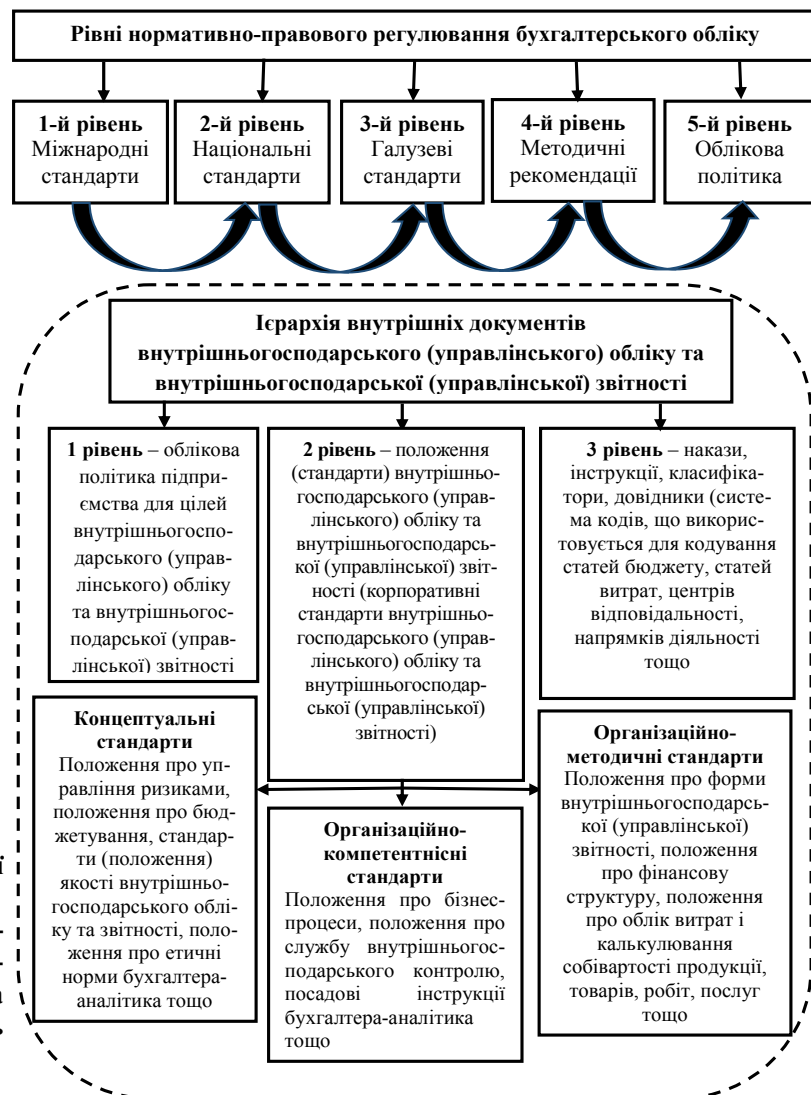

Рис. 1. Система регламентації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства (Розроблено на основі досліджень Н.А. Ковальової [1, с. 13])

Рис. 2. Моделі формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності в залежності від організації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку на підприємстві (Розроблено на основі досліджень Н.А. Ковальнової [1, с. 15])

Слід зазначити, що в рамках п'ятого рівня, що регулює організацію бухгалтерського обліку на рівні суб'єкта господарювання можливо інтегрування внутрішніх нормативних документів для управління, в межах якого рекомендується сформувати трирівневу систему внутрішньої документації для цілей внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства.

Залежно від побудови внутрішньогосподарського (управлінського) обліку на підприємстві визначено три моделі формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності, що наведені на рис. 2.

В рамках першої моделі на підприємстві автономна система внутрішньогосподарського (управлінського) обліку не створюється. Малі підприємства в цьому випадку приймають управлінські рішення на основі фінансової звітності, доповненою даними аналітичного обліку. В рамках другої моделі на підприємстві ведеться система внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, внутрішньогосподарська (управлінська) звітність і формується вона на основі акумульованих даних, на регулярній основі. В рамках третьої моделі, коли на підприємстві внутрішньогосподарський (управлінський) облік організовується на базі фінансового обліку, то внутрішньогосподарська (управлінська) звітність

складається із сукупності фінансової звітності, а також даних бухгалтерського обліку, які трансформуються на основі використовуваних на підприємстві методик з метою формування інформації необхідної для прийняття управлінських рішень. Дана інформація надається керівництву у вигляді затверджених форм внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства.

Провідні вітчизняні вчені-економісти М.В. Корягін та П.О. Куцик виділяють основні проблеми теоретико-методологічного та організаційного характеру, які повинні бути вирішені з метою підвищення ефективності впровадження внутрішньогосподарської (управлінської) звітності, а саме:

- а) розробка стандартизованих форм та форматів внутрішньогосподарської (управлінської) звітності;
- б) визначення суб'єктів, відповідальних за процес складання і подачі внутрішньогосподарської (управлінської) звітності;
- в) обмежена часова орієнтація внутрішньогосподарської (управлінської) звітності;
- г) налагодження взаємозв'язку системи внутрішньогосподарської (управлінської) звітності з аналітичною системою підприємства [2, с. 206].

Н.Т. Кулікова пропонує порядок організації системи внутрішньогосподарської (управлінської) звітності (рис. 3).

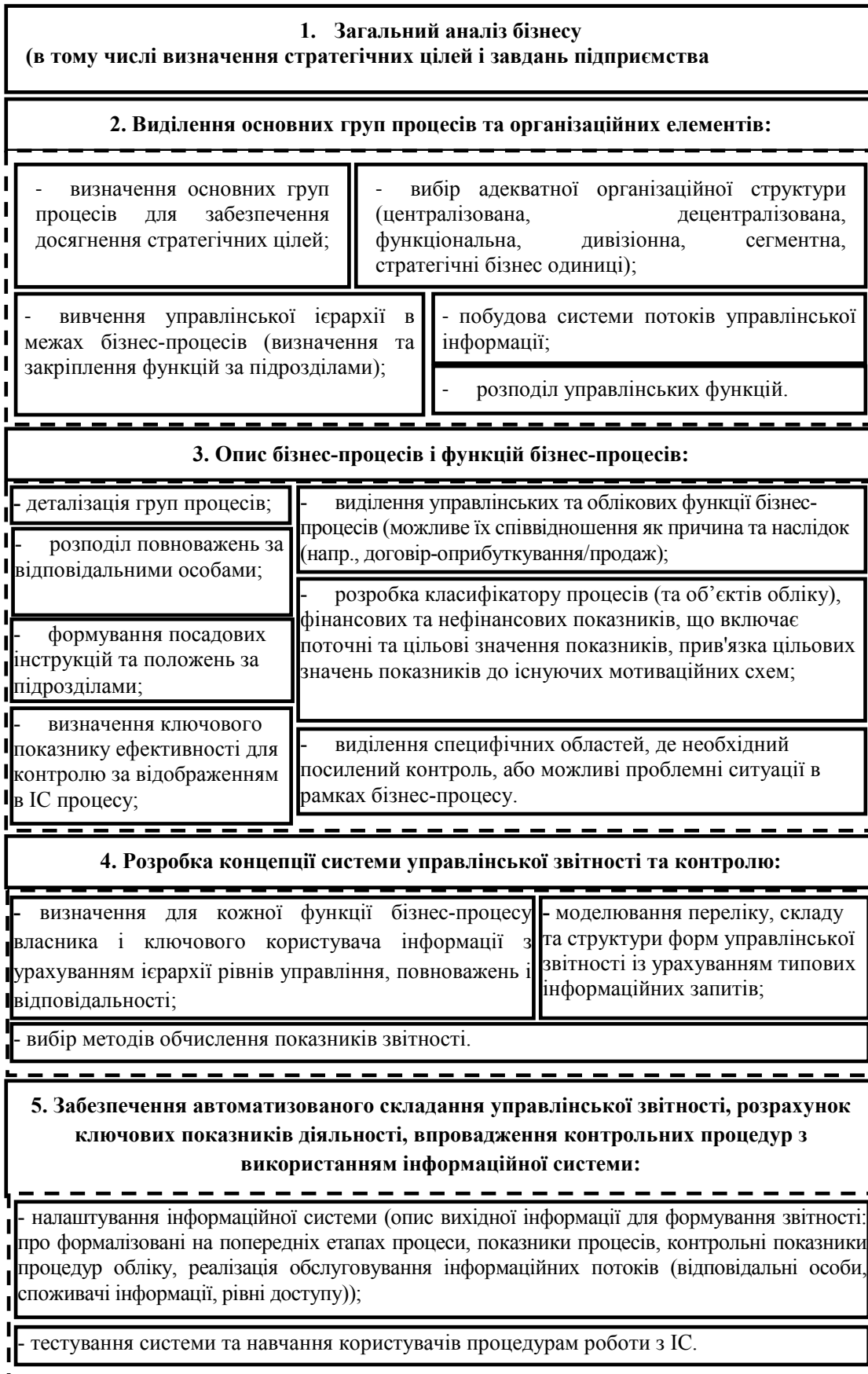

Рис. 3. Порядок організації системи внутрішньогосподарської (управлінської) звітності [3, с. 12]

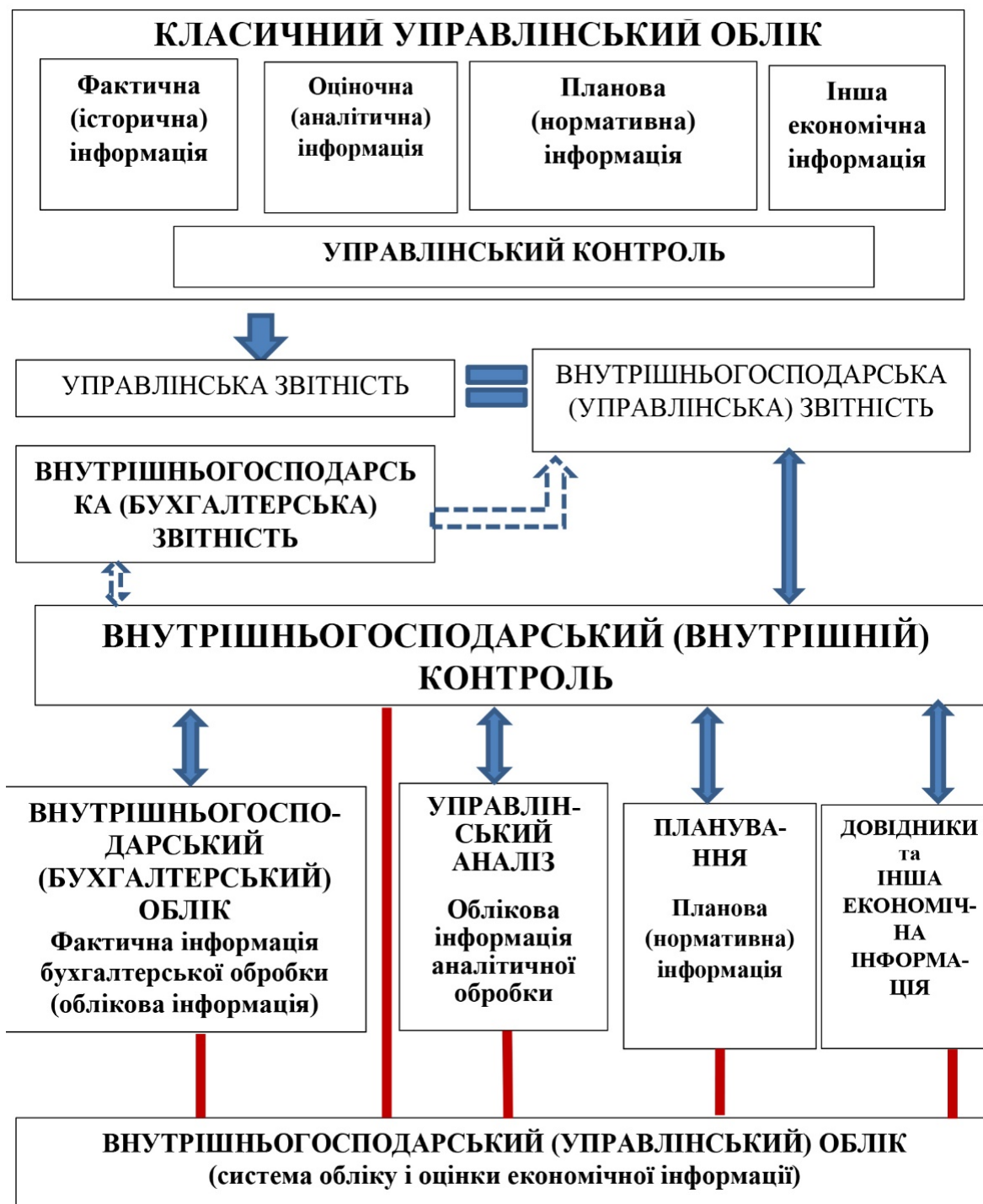

Рис. 4. Організаційна схема формування звітності для внутрішніх потреб [4, с. 10]

А.Х. Позов пропонує організаційну схему формування звітності для внутрішніх потреб (рис. 4).

На основі організаційної схеми формування звітності для внутрішніх потреб, пропонується розглянути принципи внутрішньогосподарської (управлінської) звітності. М.В. Корягін та П.О. Куцик зазначають, що всі принципи в залежності від суб'єкта організації і суб'єкта ведення внутрішньогосподарського (управлінського) об-

ліку поділяються на: 1) Принципи організації внутрішньої управлінської звітності: а) суттєвість; б) гнучкість; в) адаптованість до автоматизації; г) багатоступінчастість звітності до рівня управління; г) актуальність. 2) Принципи формування і оприлюднення внутрішньої управлінської звітності: а) зрозумілість і прозорість; б) надійність; в) конфіденційність [2, с. 227]. Що стосується принципу адаптованості до автомати-

зації, то з появою програмних продуктів з бухгалтерського обліку, внутрішньогосподарська (управлінська) звітність яка складається за їх допомогою автоматично адаптована до автоматизації і вищевказаний принцип є загальним як для внутрішньогосподарської (управлінської) звітності, так і до фінансової, статистичної, податкової і спеціальної звітності, а не спеціальним. В наших попередніх дослідженнях було розглянуто принципи бухгалтерського обліку та їх вплив на обліково-звітну інформацію враховуючи вітчизняний та зарубіжний досвід [5]. Також, принцип актуальності вчені характеризують як: «При складанні управлінських звітів віддається перевага їх швидкому формуванню і представленню перед надмірною точністю» [2, с. 229], про те вищевказаний принцип тотожний загальному принципу оперативності, який вчені трактують: «Внутрішня управлінська звітність повинна формуватися і надаватися у визначений термін, безпосередньо тоді, коли необхідно прийняти рішення» [2, с. 228]. Найповніше принципи формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності розкриває І. Слободняк (табл. 1).

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Проаналізовано моделі формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності в залежності від організації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку на підприємстві. Удосконалено систему регламентації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства. Розглянуто порядок організації системи внутрішньогосподарської (управлінської) звітності. Наведено організаційну схему формування звітності для внутрішніх потреб. З'ясовано принципи формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства. Отриманий результат буде корисним для застосування в практичній діяльності суб'єктів господарювання, щодо розробки внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства. Порухені в статті питання не є вичерпними й потребують доповнень, змін, уточнень та конкретизації. В подальших дослідженнях пропонується зосередити увагу на розробці системи інтегрованого обліку.

Таблиця 1

Принципи формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства [6, с. 18]

№ з/п	Принципи, що визначають теоретичну основу внутрішньогосподарської (управлінської) звітності	Принципи, що визначають склад і структуру внутрішньогосподарської (управлінської) звітності	Принципи, що визначають порядок складання внутрішньогосподарської (управлінської) звітності
1	Системності	Корисності	Достовірності
2	Науковості	Достатності	Незалежності
3	Рівності	Закінченості	Послідовності
4	Кількісної оцінки	Стислості	Принцип превалювання економічної сутності над формою
5	Обліку вартості грошей в часі	Якісної суттєвості	Документальності
6	Обачності	Наступності та порівнянності даних	Інтегрованої інформаційної бази
7	Перевірки якості	Індивідуальності	Оперативності
8		Раціональності	Конфіденційності
9		Зрозумілості, наочності та аналітичності	Професійного судження
10		Автоматизації	
11		Технологічності	
12		Гнучкості, але однакової структури	
13		Адресності	

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

21. Ковалёва Н.А. Формирование внутренней управленческой отчетности в учетной системе научной организации: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Н. А. Ковалёва. – Ростов-на-Дону, 2015. – 24 с.
22. Корягін М.В. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності: [Моногр.] / М. В. Корягін, П. О. Куцик. – К.: Інтерсервіс, 2016. – 276 с.
23. Кулікова Н.Т. Формування управлінської звітності в системі бухгалтерського обліку промислових підприємств: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Н. Т. Кулікова. – Житомир, 2015. – 21 с.
24. Позов А.Х. Формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності промислових підприємств: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / А. Х. Позов. – К., 2013. – 20 с.
25. Безверхий К.В. Принципы бухгалтерского учета и их влияние на учетно-отчетную информацию: украинский и международный опыт / К. В. Безверхий // Международный бухгалтерский учет. – 2013. – № 6 (252). – С.49 – 62.
26. Слободняк И.А. Формирования бухгалтерской управленческой отчетности коммерческой организации: автореф. дис. на соискание учен. степени докт. экон. наук: 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / И. А. Слободняк. – Иркутск, 2012. – 38 с.